

מעדני אשר

גיליון ט"ב
(שנה ז')
פרשת ויחי תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע לא החליף יעקב את אפרים והניחו בצד ימין?

בפרשתנו נ' כ"ג וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף.

וכתב בתרגום יהונתן גזרינון ורבינון יוסף.

ובפירושו התרגום כתב יכול להיות שדעתו כי מל אותם על ברכי הסנדק א"נ יש לומר שיוסף היה הסנדק, וזה הפירוש על ברכי יוסף.

יש להקשות: על הא דאיתא ברמ"א יור"ד סימן רס"ד שסנדקאות מעשרת, הרי במציאות אין אנו רואים את זה, שהרי הרבה אנשים שמשמשים בסנדקאות ואין מתעשרים, כך הקשה בהגהות הגר"א יור"ד סימן רס"ה ס"ק י"א, וכן בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן קנ"ח.

איכא כמה תרוצים:

א. אולי החטא גורם, ואילו לא זכה במצוה זו היה מתייסר יסורים, ועכשיו שזכה לעושר ע"י מצוה זו לקחו ממנו עשרו בדין חלף יסורי גופו, כך תירץ בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן קנ"ח.

ב. עשירות אין הכונה דווקא בכסף, אלא גם ברחניות כגון שזוכה לחבר ספרים, כך תירץ החזון איש מובא בדרך שיחה להגר"ח קנייבסקי שליט"א פרשת לך.

ג. ע"פ מה שכתב במאור עינים פרשת ראה על הפסוק עשר תעשר שדרשו חז"ל תענית ט' ע"א עשר בשביל שתתעשר, שלא תטעה לומר שמתעשר בפועל שהרי אנו רואים כמה שנותנים מעשר ואינם מתעשרים בפועל להיות להם ממון הרבה אלא ע"י מצות מעשר תזכה למדת הסתפקות ואז תהיה נקרא עשיר באמת כמו שכתוב איזה עשיר השמח בחלקו וזה הכונה עשר בשביל שתתעשר, א"כ הכי נמי במילה זה הכוונה, כך תירץ בהגהות מקור חיים על ספר חסידים צוואה ל"ה, יש מי שמתרץ שרק כשגם סנדק מעומד מתעשר.

ד. הסנדק מתעשר ונותן את העשירות עבור בני ישראל, כך תירץ השפע חיים ימים נוראים חלק ב' בסעודת ערב יום כיפור וברית מילה ע"מ ק"ה.

מדוע לא החליף יעקב את אפרים והניחו בצד ימין?

בפרשתנו מ"ח י"ד וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו כי מנשה הבכור.

יש להקשות: כיון שסבר יעקב שצריך להקדים את אפרים לפני מנשה, מדוע היה צריך להפוך את הידים דרך עקלתון כדי להניח את יד ימינו על אפרים מדוע לא החליף מקומות והניח את אפרים לצד ימינו ואת מנשה לצד שמאלו, כך הקשה החזקוני בפרשתו, וכן האלשיך בתורת משה, וכן בשפתי חכמים, וכן בכתב סופר, וכן בנועם אלימלך, וכן בבני יששכר חודש מרחשון מאמר א'.

איכא כמה תרוצים:

א. לכן כתוב שכל את ידיו כי מנשה הבכור, והוא נתינת טעם למה שכל את ידיו ולמה לא אמר לו שיהפוך שיעמיד אפרים מצד ימינו ומנשה משמאלו, כי מנשה הבכור, רצה לומר בשביל שהיה מנשה הבכור לא היה רוצה לבייש אותו, כך תירץ החזקוני, וכן בנועם אלימלך, וכן המהרש"ל מובא בשפתי חכמים.

ב. בגלל שמנשה הבכור רצה לתת לו איזה עדיפות לכן נתן לו לפחות לעמוד בצד ימין, כך תירץ האלשיך בספרו תורת משה.

ג. לא רצה יעקב שירגיש מנשה בדבר, כדי שלא יהיה קנאה בין האחים, שכבר נתנסה מה שנתהווה ע"י שעשה קנאה בין הבנים והראה אהבה יתירה לקטן יותר מן הגדולים ממנו, ולכן הניח למנשה לעמוד על ימינו רק למעלה על ראשם שכל ידיו וברך הקטן בימינו בל ירגישו ויבינו מה למעלה מראשם, וזהו שאמר קרא שכל את ידיו ולא צוה שילך ויעמוד בימינו כי מנשה הבכור ולא רצה שירגישו כדי שלא להטיל קנאה, כך תירץ בכתב סופר בפרשתנו יום ההילולא השבוע כ' טבת.

ד. סבר יעקב דנהי שהכריע להקדים את אפרים אשר יגדל ממנשה, מ"מ כיון דסוף סוף מנשה הוא הבכור אין ראוי לפגוע בכבודו, ומה גם שאפרים עצמו מחויב בכבודו מדין חיוב כיבוד של אחיו הגדול ואינו רשאי לעמוד לפני מנשה בצד ימין כיון הא דאמרין יור"ד סימן ר"מ ס"ב ב' בכבוד אב שלא יעמוד במקומו, ולכן לא העבירם ממקום עמידתם אלא שיכל את ידיו, כך תירץ כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א זאת חנוכה האי שעתא.

ה. יעקב רצה ללמד יסוד גדול, שאל יחשוב אדם שמקומו של האדם זה שמחשיבו, ואם ישב במקום מכובד זה יכבדו, ואם ישב במקום שפחות מכובד זה יוריד מהערך שלו, וכמו שמבואר בגמ' תענית כ"א ע"ב רבי יוסי אומר לא מקומו של אדם מכבדו אלא אדם מכבד את מקומו, שכן מצינו בהר סיני שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא, וסתלקה שכינה ממנו, אמרה תורה במשך היובל המה יעלו בהר, וכו' לכן בדווקא שאיר אותו בצד שמאל להראות שאע"פ שאינו עומד במקום חשוב כמו ימין מ"מ יהיה הגדול ולא אחיו מנשה שעומד בצד ימין, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
איש אמונם של גדולי ישראל

הרבני הנכבד מגדולי אנשי החסד בדורנו

הרב חיים יצחק כהן שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת אביו הרב יחיאל אריה לייב ז"ל בן הרב חיים יצחק כהן ז"ל

נלב"ע כ"ב טבת ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הרב משה בן הרב יוסף דוד ז"ל, ומרת מלכה מחלה בת הרב מרדכי זיסקינד ע"ה
נתרם ע"י ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ניו יארק

אבא שיכול למול את בנו או להיות סנדק

מה עדיף שיהיה מוהל או סנדק?

בפרשתן נ' כ"ג וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף.

וכתב בתרגום יהונתן גזירינן ורבינן יוסף.

ובפירוש התרגום כתב יכול להיות שדעתו כי מל אותם על ברכי הסנדק א"נ יש לומר שיוסף היה הסנדק, וזה הפירוש על ברכי יוסף.

יש לחקור אבא שיודע למול ויש לו שתי אפשרות או להיות מוהל או סנדק מה עדיף האם מוהל או דילמא עדיף שיהא סנדק והמילה יקיים ע"י שליח.

ושניהם בבת אחת אסור משום כמה טעמים:

א. משום דצריך לעמוד בעת ברכת המילה כמבואר בטור יור"ד סימן רס"ה וסנדק בישיבה, לכך אינו יכול לעשות שתיים בבת אחת, כן כתב בפרי מגדים במשבצות זהב אור"ח סימן תקפ"ה ס"ק א'.

מעדני אשר: הנה מה שכתב משום שצריך לעמוד בברכת המילה ולא כתב שצריך לעמוד במילה גופיה צ"ע, וכבר הקשה כן הפרי מגדים באור"ח סימן ח' על הטור שנקט דברכת מילה בעמידה ולא כתב עצם המילה, והנה בהגהות רע"א כתב שעצם המילה צריך להיות בעמידה.

ב. משום דהויא תרי מצוות, וקימ"ל ברכות מ"ט ע"א סוטה ח' ע"א אין עושין מצות חבילות, לכך אי אפשר לעשותם בבת אחת, כן מביא בשו"ת מהר"ם שיק אור"ח סימן ס"ד, ששמע שהגאון מוהר"א שפיטץ זצ"ל לא רצה ליקח סנדקאות ולהיות מוהל בפעם אחד, משום טעם הנ"ל.

ותמה עליו המהר"ם שיק: כיון דאחד שייך לחברתה לא שייך בזה הכלל של אין עושין מצות חבילות.

ועוד: דחבילות שייך דווקא אם עושה ב' מצוות כאחת, אבל כאן אין הסנדק עושה כלום אלא מניח התינוק על ברכיו, וכי אסור להניח על עצמו תפילין ולהלביש ציצית, א"כ פשיטא שאין שום איסור על הסנדק להיות נמי מוהל.

ג. כשמל בישיבה אינו יכול למול טוב, וחיישינן לקלקולא, לכך אי אפשר לעשות שניהם בבת אחת, כן כתב בשו"ת רב פעלים יור"ד חלק ב' סימן ל"ה.

ובספר אות חיים ושלוש מהרה"ק בעל המנחת אליעזר יור"ד סימן רס"ה כתב שמהפירוש הראשון של פירוש יהונתן משמע, שאין יכול להיות שניהם ביחד, דאל"כ מה היה ההכרח לומר דהויא על ברכים של אחר, אבל לפי פירוש השני אין הכרח, ועיין בספר חוט המשולש ע"מ ר"ג שמביא שהרע"א היה סנדק ומוהל ביחד, והא דלא חשש להא דצריך לעמוד בעת ברכת המילה, עיין אריכות בספר מעדני אשר שנת תשס"ו פרשת לך לך.

הנה בשו"ת רב פעלים חלק ב' יור"ד סימן ל"ה נסתפק בשאלה הנ"ל מה עדיף מילה או סנדקאות.

וכותב דראשית דבר צריך לברר האם אב שיכול למול בעצמו מותר למנות שליח שימול במקומו.

ומביא דאיתא באור זרוע הלכות מילה סימן ק"ז אם האב מוהל אסור ליתן למוהל אחר.

וכן כתב הש"ך חו"מ סימן שפ"ב ס"ק ד' שאב שיכול למול אסור לעשות שליח, וקרא תגר על הנוהגין כן.

ובדרכי משה יור"ד סימן רס"ד תמה על האור זרוע: מאי שנא ממצוה אחרת שמהני שליח במקומו.

ומביא דהחיד"א בספרו שו"י ברכה יור"ד סימן רס"ד העלה דאם עושה שליח מהני אליבא דכ"ע, דהויא כאילו קיים המצוה בעצמו אלא

דחסר ממנו פרט זה דמצוה בו יותר מבשלוחו, והאור זרוע והש"ך מיירי, כשאינו עושה שליח בפירוש.

וכן המקנה קדושין כ"ט ע"א בתוספת ד"ה אותו כתב שלא קרא הש"ך תגר אלא על אותם שמכבדין אחרים במצוה, אבל אם הוא מדין שליחות, שהמצוה הוא של אב, אין זה ביטול מצות עשה, אלא דמצוה בו יותר מבשלוחו.

וכן כתב הפרי מגדים יור"ד סימן כ"ח, וכן הקצות החושן חו"מ סימן שפ"ב דהמנהג פשוט אע"פ שאבי הבן יודע למול מכבד לאחר.

ומסיק הרב פעלים: כיון דחזינן דרוב הפוסקים סבירא להו דמהני שליחות במצות מילה, א"כ אם אבי הבן שיודע למול עושה למוהל אחר שליח ואומר לו בפירוש אתה תהיה שלוחי למול את בני, כיון דאבי הבן עושה כן בשביל שרוצה להיות סנדק למול את בנו בחיקו, שזו היא מצוה גדולה, ואי אפשר לו לעשות ב' מצוות אלו בפעם אחת, על כן יש לומר בודאי דאע"פ שהוא מחסר במצות המילה פרט זה דמצוה בו יותר מבשלוחו, ליכא חשש בזה, דאם לטעם שאמרו גבי מצוה בו יותר מבשלוחו, שהוא משום להרבות שכרו הנה כאן יש לו שכר הרבה בעבור מצות הסנדקאות דיש לו עתה, משא"כ אם היה מל בידו, ואם משום טעם שאמרו דמצוה בו יותר מבשלוחו דנראה כמתעצל, גם זה ליכא בכחאי גוונא דהא הוא מזדרז בעת המילה לאחוז בתינוק להגישו לפני המוהל למולו, ואין זה מתעצל במצות מילה.

ומביא ראיה: מהא דאיתא במג"א אור"ח סימן תרע"א ס"ק א' לגבי חנוכה במי שיש לו שמן בצמצום לכל הימים ולחבירו אין לו כלל, מוטב שידליק בכל לילה רק אחד ויתן גם לחבירו, דהא מדינא א"צ אלא אחד, והרב חמד משה לא חלק עליו אלא משום דסבירא ליה שגם ההוספה היא מעיקר המצוה, נמצא אע"ג דזה חסר הידור מצוה שאמרו חכמים בנר חנוכה, אנחנו מורין לו לבטל מצות הידור זה כדי שחבירו יזכה לעשות המצוה, והדברים קל וחומר בנידון דידן דהוא בעצמו עושה מצות הסנדקאות שהוא גדולה, ואם יבא לקיים פרט זה שאמרו חכמים מצוה בו יותר מבשלוחו, ולא יקיים מצות מילה ע"י שליח הנה חסר ממנו מצוה זו של סנדקאות, הנה שורת הדין נותנת דאמרינן ליה עביד מצות סנדקאות, ומצות המילה תעשה ע"י שליח, והרי יש בידו שתי מצות כהלכתן, ורק חסר ממנו הידור מצוה, דמצוה בו יותר מבשלוחו.

ועוד טעם: כיון שהוא אווז התינוק ומזמינו ומטוה לפני המוהל למולו, וגם כובש רגליו שלא יבעוט דעל ידי זה המוהל הוא יכול לעשות מצות המילה, נחשב שהאב העושה מעשה הסנדקאות עושה גם כן מצות המילה בידו ממש, דמצינו סיוע כזה חשוב מעשה ממש, עיין בגמ' מכות כ' ע"ב.

ובספר מעדני אשר פרשת לך תשס"ו הבאתי בשם שו"ת דברי מלכיאל ח"ד סימן פ"ו דמטעם זה אסור לתת לנכרי להיות סנדק, כיון דהויא חלק מהמילה.

וכן כתב בשו"ת שבט הקהתי חלק ו' סימן שמ"ג דצריך להעדיף להיות סנדק וכותב דאין להביא ראיה לפסק הנ"ל: מהא דמבואר יור"ד סימן רס"ה ס"ק י"א בשם המהר"ל דיפה כח הסנדק מכח המוהל להקדימו לקריאת התורה, עי"ש טעמו.

אבל בשו"ת משנה הלכות מהדורא תנינא חלק ג' סימן קס"ו כתב דבודאי מצות מילה עדיפא כיון דהוא מצוה מן התורה וחיוב, משא"כ סנדקאות.

האם מותר לרב לשמש כסנדק כמה פעמים במשפחה אחת?

בפרשתנו ב' כ"ג וירא יוסף לאפרים בני שלשים גם בני מכיר בן מנשה ילדו על ברכי יוסף.

וכתב בתרגום יהונתן גזירינן ורבינון יוסף.

ובפירוש התרגום כתב יכול להיות שדעתו כי מל אותם על ברכי הסנדק א"נ יש לומר שיוסף היה הסנדק, וזה הפירוש על ברכי יוסף.

יש לחקור האם אדם יכול לשמש סנדק במשפחה אחת כמה פעמים או דילמא אסור.

הנה מכאן אפשר להביא ראיה שיכול אדם לשמש סנדק כמה פעמים אצל משפחה אחת, שהרי יוסף שימש אצל כל הנכדים כסנדק, כך מביא השולח ומשיב ראיה בספרו יד שאול יור"ד סימן רס"ה ס"ק י"א.

אבל ברמ"א כתב יור"ד סימן רס"ה ס"ק י"א, וכן בצוואת רבינו יהודה החסיד צוואה ל"ה בשם המהרי"ל בשם רבינו פרץ דנוהגין דלא ליתן שני ילדים לסנדק אחד משום דהסנדק הוא כמקטיר קטורת, ובקטורת אמרינן בגמ' יומא כ"ו שמעולם לא שנה אדם בקטורת הואיל ומעשרת, א"כ ה"ה בסנדקאות דהויא כקטורת.

ובשו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא יור"ד סימן פ"ו תמה על זה: וז"ל אני תמה כי אף שדימה המדרש הירכים של הסנדק למזבח, אכתי מנא לן לדמותו למזבח מקטר קטורת שהוא מזבח הפנימי, ויותר היה לנו לדמות למזבח החיצון, ודם הברית לדם הקרבנות שמקומם על מזבח החיצון, והרי בכל הקרבנות לא היה מצריכים כהנים חדשים.

ומתריץ: דנראה שיצא לו מהמדרש הובא בילקוט שמעוני סוף פרשת לך לך בשעה שמל אברהם ילידי ביתו העמידו גבעות ערלה וזרחה עליהם חמה והתליעו ועלה ריחם לפני הקב"ה כקטורת הסמים וכעולה שהיא כלול לאישים, ועל זה סמכו לדמות לקטורת.

אבל דוחה דמ"מ אין ללמוד מקטורת, שתהא מעשרת ולהקפיד על חדשים כקטורת: שהרי בגמ' יומא כ"ו ע"א מקשה על הא דאמרינן שמעולם לא שנה אדם בקטורת הואיל ומעשרת, ומקשה בגמ' אי הכי עולה נמי, אמר ליה הא שכיח והא לא שכיח, ופירש רש"י ומסתברא דכי כתיב עושר אדלא שכיח, וא"כ אין ללמוד מקטורת, דקטורת לא היה בכל העולם רק במקדש פעמים בכל יום, אבל מצות ברית מילה יש בכל גבול ישראל בכל יום הרבה מאוד, וא"כ מסמתא לא קאי עושר על דבר השכיח הרבה.

ועוד תמה הנודע ביהודה: דבשלמא קטורת היה עבודה המסורה לכל בני אהרון איש כאחיו, וא"כ כולם שותפים, ולכן לא הניחו להיות אחד שונה בה פעמים וחבירו לא יזכה במצוה זו, אבל מצות סנדק הגם שמעשרת מ"מ אבי הבן שלו היא המצוה ובידו לכבדו ולהעשיר משלו לאחד כמה פעמים.

ומתריץ: שהרינו פרץ דימה דבר זה למה דאמרו בגמ' עירובין ס"ג ע"א אמר ר' אבא בר זבדא הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם, נמצא שגם האדם בשלו ראוי שלא ליתן הכל לאחד.

ובזה מיישב הנודע ביהודה: דאם הטעם שאין נותנים פעמיים, משום דדמיה לקטורת, א"כ מי ששימש פעם אחד בחיים סנדק שוב שלא סנדק אף פעם אף אצל אדם אחר, כמו שבקטורת

אמרינן מעולם לא שנה בה אדם, ולפי הנ"ל א"ש דבעל ברית אחר יכול גם הוא לכבד לכל מי שירצה ומה איכפת ליה במה שכבדו כבר איש אחר כיון שאינו נותן כל מתנותיו לכהן אחד.

ומסיק הנודע ביהודה: דבכל מדינת פולין אין מדקדקין בזה, ובהרבה מקומות הרב הקבוע הוא חיוב לסנדק תמיד וגם פה בקהלתנו אין הכל מקפידין בזה.

ובשו"ת חתם סופר אור"ח סימן קנ"ח כתב לדחות את כל הטענות של הנודע ביהודה: ומה שטען מהא שנותנים סנדקאות לרב כמה פעמים במשפחה אחת: דחה החתם סופר דהרי בגמ' אמרינן שחדשים לקטורת, מלבד מהכהן גדול שמקטיר חלק בראש, א"כ הרב הוא ככהן גדול שמקטיר ושונה.

ובשו"ת אבני חפץ סימן צ"א ס"ק ג' תמה על הנודע ביהודה: וז"ל דמה ענין הא דאסור לתת כל המתנות לכהן אחד לכאן, דזה לא שייך רק כשנותן כל המתנות רק לכהן אחד, אבל כשנותן גם לכהנים אחרים, האם אינו רשאי לתת חלק גם לזה הכהן שכבר נתן לו, וה"ל הרי במצות מילה יש שאר חלקים שנותן לאחרים כמו מילה פריעה ומציצה, ומדוע לא יהא רשאי לתת חלק אחד, היינו הסנדקאות, גם לזה שכבר היה אצלו סנדק.

יש להקשות: לשיטת שאסור, א"כ איך היה יוסף סנדק לכל הנכדים שלו, כך מקשה בדברי שאול יור"ד סימן רס"ה, וכן בספר הדרש והעיון לאב"ד רישא בפרשתן.

ומתריץ: ע"פ מה שכתב הנודע ביהודה יור"ד סימן פ"ו מהדורא קמא דהיינו טעמא שאין לתת סנדק אחד לשני בניו, משום שזה הוא כנותן מתנותיו לכהן אחד שאינו נכון לעשות כן כמבואר בגמ' עירובין ס"ג ע"א וזה לא שייך במכירי כהונה, דבמכירי כהונה יש חיוב לתת להם ואסור לחזור, כמבואר בגמ' גיטין ל' ע"א וב"ב קכ"ג ע"ב וא"כ לפי המבואר בשו"ת חכם צבי סימן ע' דקרוב חשוב יותר מכירי כהונה, א"כ גם בקרוב לא שייך הא דאין ליתן כל מתנותיו לכהן אחד, ועל כן בקרוב אין איסור לכבד כמה פעמים בסנדקאות, ולכן היה יוסף סנדק בכל נכדיו, ועיין שם שמקשה אך שייך שיהיה מכירי כהונה כיון שיש איסור לעשות כן ומביא שהמהרש"א מקשה כן ועיין מה שהארכתי בספרי מעדני אשר פרשת קרח תשס"ז.

והנה כתב ביד שאול יור"ד סימן רס"ה וז"ל דאפילו לשיטה שאסור לתת ב' ילדים לרב אחד, מ"מ אין איסור רק על הבעל ברית המכבדו, אבל הסנדק פשיטא שאין למנוע עצמו בשביל זה, וכמה פעמים אירע לי שאמרת לבעל הברית שכבר היתי אצלו סנדק והוא לא רצה באחר רק בי ולא יכלתי למנוע, ואולי יש בו חשש איסור שנראה כמזלזל ח"ו בדבר מצוה או כמזלזל בכבוד הבריות.

וכן הגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי שליט"א שאל את החזון איש בטעם שהיה לוקח ב' פעמים סנדקאות אצל אדם אחד, הרי הרמ"א כתב שלא ליתן, ותירץ דלא כתוב לא לקחת אלא כתוב שהאבא לא יתן, אבל אם נותן אין איסור לקחת את זה.

ובדעת קדושים בספרו מילי דחסידות אות ל"ו כתב דבמקום שיש מנהג קבוע לתת לרב מותר, משום דאין הוא נותן את זה רק המנהג, וכן לטעם של עשירות לא שייך בממונה על הציבור.

לסיכום: להלכה צריך לחוש לא לתת לאחד כמה פעמים סנדקאות, אבל אם מכבדים ליכא איסור ליטול, ולרב או לאבא או לשאר קרובים יש להקל לתת.

מכתבים למערכת

אוד שלח יוסף ליעקב יין וישן נושן הא הויא סתם ינם שאסור מדרבנן

מה שהקשתם בשם החתם סופר מדוע שלח יוסף ליעקב יין וישן מיושן, הרי כיון דהיין ישן א"כ אינו יודע דעו מהו, ו"כ הויא סתם ינם, ואיך היה מותר ליעקב לשתותו, והרי האבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ואפילו איסורי דרבנן, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חומ"ץ מחזיקי הדת

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל הכלל התלמוד ת"א

הרה"צ רבי יהושע העשיל פדווא שליט"א מנצסטר

הרב מאיר צבי פישמן שליט"א בוהר כולל בוואן

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בגמ' (ב"ב צ"ח ע"א) וכן נפסק בח"מ סימן ר"ל ס"ק ח) אם אחד מוכר לחבירו יין וישן חייב להעמיד לו משל שנה שעברה, ואם אמר לו מיושן צריך להביא לו משל ג' שנים, א"כ לא קשה כלל דיוסף שלח יין של ג' שנים שעשה בעצמו, דהרי כבר היה במצרים יותר משבע שנים מעת שנשתחרר מבית האסורים שהרי עבר שבע שנים שבע ועכשיו עבר כבר שנתיים מימי הרעב.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

הרב כלה שטרן שליט"א כולל לחורחה צאנז בת שמש

נראה לתרץ כיון דכל האיסור של סתם יין הוא משום בנותינהו, כמבואר בתוס' ע"ז כ"ט ע"ב לכן לא היה איסור, דקודם מתן תורה לא היה שייך האיסור שהיה יכול להתחתן עם מי שרוצה שהרי התחתן עם בת נכרים.

הרב ישראל ויסקו שליט"א קרית ספר

נראה לציין מה שתירץ בזה הגאון רבי יצחק זלברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד תשובות ק"י ע"ב בשם ספר פורת יוסף שמבואר בפרקי דרבי אליעזר שכשפרעה לקח את שרה, נתן לה את ארץ גושן לדנוניה, וביאר לפי זה שאז בומנס הכין שם אברהם יין, וזה היין ישן שיוסף שלח לאביו.

הרב יעקב שפיצער שליט"א בני ברק

נראה לתרץ ע"פ מה דמבואר במהדרוא בתרא (יבמות צ"ו ע"ב) דמבאר דשלח לו יין ישן להראות כי עדיין לימודו בידו ושלא שכח כלום מלימודו, ומביא דבירושלמי מבואר דביין ישן גם אחר ששתה נשאר טעם היין בפיו להרכבה זמן, ובהו רמז לו דנשאר טעם התורה בפיו, ולכן דעת חכמים נוחה הימנו דנשאר הטעם לזמן מרובה וכן התורה, ולפי זה לא קשה מסתם יינם משום דלא שלח היין ליעקב שישתה ממנו אלא לרמוז לו על כל הנ"ל ובאמת יעקב לא שתה.

הרב יחיאל ליבסטר שליט"א בני ברק

נראה לתרץ ע"פ מה דמבואר בפוסקים דדבר שאין צריך לקיים רק מחמת חומרא, אפשר לסמוך על רוח הקודש, לכן כאן שקיים את התורה רק מחמת חומרא אפשר לסמוך על רוח הקודש לדעת אם היה סתם יינם.

הבה"ח משה ישע"י שפילמן ג"י ישיבת מיר ירושלים

נראה לתרץ ע"פ מה שהבאתם בשם הבן יהודיע דלכן דעת זקנינו נוחה ביין ישן, כי ביין ישן טעם שלא נמצא בשאר משקין ומאכלים, דבכלהו המיושן גרוע, ורק ביין המיושן משובח יותר, והנה העולם מרגלא בפומיהו לומר על הזקן בשנים כיון שנוקדן נטפפש, אך באמת זה אינו אלא בוקני עצל הארץ ולא בתלמודי חכמים, ועל כן הזקנים דעתן נוחה ביין ישן, שהוא משובח אצל העולם יותר, דאו אומרים גם אנתנו כל מה שמזקנים משובחים יותר, לפי הנ"ל אתי שפיר דלא שלחו כדי לשתותו אלא לחזקו בענין הנ"ל.

חולה שנוטע לחי"ל לטיפול רפואי האם יברך הגומל לפני שעובר את הטיפול

מה שהקרתם בחולה מסוכן שנוטע לחי"ל לקבל טיפול רפואי האם יברך הגומל כשנוחת או דילמא לא יברך עד שיתרפא, והבאתם מחלוקת הפוסקים בענין זה.

הרב זאב שטינגליץ שליט"א ירושלים

יש לציין דכשראיתי שאלה הנ"ל שלחתי את זה להג"ח קניבסקי שליט"א וענה לי מצד יורדי היס צריך לברך.

אוד נתן יוסף כסף לבנימין ולשאר אחיו לא נתן ולא חשש לשנאה וקנאה כמו שקרה אתו

מה שהקשתם על הא דכתבי בפרשת ויגש לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות, ובגמ' מגילה ט"ז ע"א הקשו אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו, דאמר רבא בר מחסיא אמר רב גוריא אמר רב בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים ומת' הגמ' אמר רבי בנימין בר יפת רמזו לו שעתיד בן שיצא ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת, והקשו המפרשים דמ"מ קשה דעל הכסף לא מתרין איך נתן לו יותר מאחיו, הא זה יגרום לקנאה ושנאה, ותרצתם בכשה אופנים.

הרב פנחס הורביץ שליט"א ליקוד

הרב שלמה כהן שליט"א קרית ספר

יש לציין עוד תרוץ שכתב הגה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובוצה דהנה על הפסוק וישב ראובן אל הבור פורש רש"י דבמכירתו לא היה שם שהגיע וימו לילך לשמש את אביו, והיינו שלכל אחד מ"יב הבנים היה לפי התורה יום מיוחד לשרת את אביהם, ואם מנכים את השבתות והחגים, שבהם לא היה צריך שרות מיוחד, כי כולם כאחד היו בבית, נשארים שלש מאות ימים, ועל כל אחד מהבנים היה לשרת עשרים וחמשה ימים במשך השנה, ויוסף היה במצרים כ"ב שנה עד שיעקב בא אליו מצרימה, ובתקופה הזאת היה עליו לשרת את אביו חמש מאות וחמישים יום, הרי שנופל חמישים יום על חלקו של כל אחד ששירת במקומו, והנה בנוגע לעשרת האחים שהשתתפו במכירתו לא היה חייב לשלם התמורה, יוצא מן הכלל בנימין שלא היה אחראי כלל למכירתו, ולפי הדין שכר שכיר ליום דינר כסף, דהיינו שש מעות כסף, ולפי זה נמצא שבשכר חמישים יום ששירת בשבילו, היה צריך לתת לבנימין שלש מעות כסף, ולכן דווקא לבנימין נתן ולא לשאר אחיו, ולכן לא שייך בזה קנאה.

אוד היה מותר לאחי יוסף לשתות יין הרי נדרו שעד שלא ימצאו את יוסף אסורים לשתות יין

מה שהקשתם על הא דאיתא בגמ' שבת קל"ט ע"א ואמר רבי מלאי משום רב יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב בראשית מ"ט ולקדקדק ניר אהיו, רב יוסי בר חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב בראשית מ"ג ל"ד וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא, דיש להקשות בשלמא יוסף שהכירים שהם אחיו ניהא שבוהין לו הנדר, אבל הם שלא ידעו עדיין אם הוא יוסף כמו שמבואר בפרשתן שרק עכשיו נודע להם שהוא יוסף, למה הותר נדרם יותר מכל הימים שהיה יוסף פרוש מהם, ותרצתם בחמשה אופנים.

הרב יעקב מליק שליט"א פתח תקוה

הרב עמרם נתן טויבער שליט"א ירושלים

הבה"ח אריה מרדכי גרנאלד ירושלים

נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא בגמ' עירובין ס"ה ע"א נכנס יין יצא סוד ויוסף חשדם מפחדים שהם יספרו את הסוד שהם מרגלים, לכן משום פקוח נפש היה מותר להם עכשיו לשתות כשיוסף ביקש, כדי שלא יחשדם יותר.

האם באמצע התפלה צריך לקום מפני תלמוד חכם שנכנס לבית הכנסת

מה שהבאתם בשם הברכי יוסף יור"ד סימן רמ"ד דראה בספר קדוש דבשעת התפלה אין לקום מפני תלמודי חכמים, משום דאין חולקין כבוד לתלמוד במקום הרב, וראיה מיעקב דמבואר בפרשת ויגש "ויאסור יוסף מרכבתו וגו' ויפול על צואריו" וברש"י בשם המדרש אבל יעקב לא נפל על צואריו ולא נשקו משום שהיה קורא את שמע, חזינו שלא הפרסי באמצע קריאת שמע לחלוק כבוד ליוסף א"ע שהיה מלך.

הבה"ח שמעון פישמאן ג"י ישיבת בוואן ירושלים

יש להעיר לפי מה שכתב האור החיים הקדוש פרשת ויחי מ"ז כ"ט דביוסף לא היה בה דין מלך ממש, א"כ אין ראיה מכאן דהכי לא היה חייב לאביו לקום דלא היה מלך ממש.

תגובות אפשר לשלוח למחבר הרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levih@017.net.il
לבירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב

לעי"נ הרה"ח ר' דוד רייכמן ז"ל

בן יבלחט"א הרה"ח ר' ברוך שליט"א

נלב"ע ו' טבת האי שתא ת.ג.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב יוסף מילר שליט"א ירושלים

לרגל שמחת אירוסים בתו תחי' במז"ט

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת

מכל יוצאי חלציו ויעליח בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב לידידינו

כ"ק מרן האדמו"ר מברגסאז שליט"א נית שמש

לרגל שמחת אירוסים בתו תחי' במז"ט עב"ג בן

כ"ק מרן האדמו"ר מראחוב שליט"א בני נוק

יהא רעוא שיזכה לראות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו